

वा ० रा ०

॥ १२१ ॥

उपतप्तोदकाः शुष्कोदकाः ॥ पलाशः पर्णः ॥ ५ ॥ सत्वानि प्राणिनः नसर्पति नप्रसरंतीत्यादावाहारार्थमपीतिशेषः ॥ यतस्तत्प्राणिजातं रामशोकाभिभूतं तद्वनं मार्गस्थम-
त्यंतं पक्षिशब्दवत् निष्कूजमिव पक्षिशब्दरहितं ॥ ६ ॥ लीनं संकुचितं पुष्करपत्रं नलिनीदलं यासुताः संतप्तपद्माः शुष्कपद्माः पद्मिन्यः सरांसि विहंगमा अत्रजलपक्षि-
णः ॥ ७ ॥ स्थलजानि माल्यानि पुष्पाण्यथापुरं यथापूर्वं ॥ ८ ॥ उद्यानानि पुष्पवाटिकाः आरामान् कृत्रिमवनानि ॥ ९ ॥ अनेनमनुप्याणां सर्वशोत्यंतदुःखवत्त्वं

उपतप्तोदकानघः पल्वलानिसरांसि च ॥ परिशुष्कपलाशानिवनान्युपवनानि च ॥ ५ ॥ नचसर्पतिसत्वानिव्यालानप्रसरंति च ॥ राम-
शोकाभिभूतं तन्निःकूजमिव तद्वनं ॥ ६ ॥ लीनपुष्करपत्राश्च नद्यश्च कलुषोदकाः ॥ संतप्तपद्माः पद्मिन्या लीनमीनविहंगमाः ॥ ७ ॥ जल-
जानि च पुष्पाणि माल्यानि स्थलजानि च ॥ नातिभांत्यल्पगंधीनि फलानि च यथापुरं ॥ ८ ॥ अत्रोद्यानानि शून्यानि प्रलीनविहंगानि
च ॥ नचाभिरामानारामान्पश्यामि मनुजर्षभ ॥ ९ ॥ प्रविशंतमयोध्यायां नकश्चिदभिनेदति ॥ नराराममपश्यंतो निश्चसन्ति मुहुर्मुहुः
॥ १० ॥ देवराजरथं दृष्ट्वा विनाराममिहागतं ॥ दूरादश्रुमुखः सर्वो राजमार्गे गतोजनः ॥ ११ ॥ हर्म्यैर्विमानैः प्रासादैरवेक्ष्य रथमागतं ॥
हाहाकारकृतानायेरिमादर्शनकर्षिताः ॥ १२ ॥ आयतैर्विमलैर्नेत्रैरश्रुवेगपरिप्लुतैः ॥ अन्योन्यमभिवीक्षन्ते व्यक्तमार्ततरास्त्रियः
॥ १३ ॥ नामित्राणां मित्राणां उदासीनजनस्य च ॥ अहमार्ततया कंचिद्विशेषं नोपलक्षये ॥ १४ ॥ अप्रहृष्टमनुप्याच दीननागतुरंग-
मा ॥ आर्तस्वरपरिम्लानविनिश्चसितनिस्वना ॥ १५ ॥

कैमुतिकन्यायेनैव प्रतिपादितं बोध्यं ॥ तदेवाह ॥ प्रविशंतमिति ॥ १० ॥ देवेतिसंबुद्धिः ॥ राज-
रथं राज्ञस्तवरथं अश्रुमुखः अभूदिति शेषः ॥ ११ ॥ १२ ॥ अव्यक्तमिति च्छेदः ॥ रामप्रवासजनितपीडयार्ताः परस्परं सम्यक्नेक्षन्ते इत्यर्थः ॥ १३ ॥ अन्योन्यं शत्रूणां तथा मि-
त्राणां उदासीनजनस्य चार्ततया रत्नगुणसाम्येन विशेषं नोपलक्षये इत्यन्वयः ॥ यद्यपि रामस्य स्वतोऽमित्रासंभवः कैकेयीकुञ्जयोस्तत्त्वस्य देववशात्संभवेऽपि तयोर्भारतत्वाभावः
तथाप्यनयोः शत्रुत्वमनयोर्मित्रत्वमयमुदासीन इति भेदेन ज्ञायत इति तात्पर्यं ॥ १४ ॥ आर्तस्वरपरिम्लानविनिश्चसितनिस्वना दीर्घशब्दवन्निश्वासयुक्तेति यावत् ॥ १५ ॥

अ ० कां ०

॥ १२१ ॥